

BARU

BARTIN ÜNİVERSİTESİ
KÜTÜPHANE VE DOKÜMANTASYON DAİRE BAŞKANLIĞI

Açık Erişim Yayıncılığı: Bilginin Özgür Dolaşımı

İçindekiler

1. Açık Bilim

- UNESCO Açık Bilim Tavsiye Kararı
- TÜBİTAK Açık Bilim Çalışmaları

2. Açık Erişim

- Yanlış Bilinen Açık Erişim Gerçekleri
- Açık Erişim Yayıncılık Modelleri (Altın, Yeşil, Bronz, Elmas, Hibrit)

3. Yükseköğretim Kurulu (YÖK) Açık Erişim Çalışmaları

İçindekiler

4. Telif Hakkı - Yazar Hakları - Creative Commons Lisansları

- Hangi lisansı seçmeliyim?

5. Çalışmalarınızı Neden Açık Erişimle Yayınlamalısınız?

Çalışmanızı açık erişim olarak yayınlamanın faydaları

6. Makale İşlem Ücreti (Article Processing Charges / APC) Nedir?

İçindekiler

Read and Publish agreements

7. Dönüştürücü Anlaşmalar

- Oku & Yayınla Anlaşmaları
- Oku & Yayınla Anlaşmaları ile Nasıl Yayın Yaparım?

8. Ulusal Oku & Yayınla Anlaşmaları

- Springer Nature
- Wiley

9. Kurumsal Oku&Yayınla Anlaşmaları

- American Chemical Society (ACS)
- SAGE Journals
- Royal Society of Chemistry (RSC)

1. Açık Bilim

Açık bilim, bilim insanlarının ve bir bütün olarak toplumun yararı için tüm alanlardaki bilimsel araştırmaları herkesin erişimine açık hale getirmeyi amaçlayan bir dizi ilke ve uygulamadır. Açık bilim, yalnızca bilimsel bilginin erişilebilir olmasını değil aynı zamanda bu bilginin üretiminin de kapsayıcı, adil ve sürdürülebilir olmasını sağlamakla ilgilidir. Bilginin geliştirilmesinden yayılmasına kadar çeşitli kavramlar 'Açık Bilim' şemsiye terimi altına girmektedir. Bilimsel bilginin yayınlanmasını ve iletilmesini kolaylaştırmak amacıyla, açık araştırmaların yayınlanması ve açık erişim için kampanya yapılması gibi uygulamalar da dahil olmak üzere, bilimsel büyüme ve kamu erişimi ilkelerini etkilemektedir. Ayrıca, Açık Bilim, işbirlikçi çalışmaya ve dijital teknolojileri ve yeni işbirlikçi araçları kullanarak bilgiyi yaymanın yeni yollarına dayanan bilimsel sürece yönelik yeni bir yaklaşımı temsil eder.

Açık Bilim sıklıkla araştırma sürecinin herhangi bir aşamasında her türlü çıktının, kaynağın, yöntemin veya aracın paylaşılmasının önündeki engelleri kaldırmayı amaçlayan çeşitli hareketleri içeren bir şemsiye terim olarak nitelendirilir. Ancak bundan daha fazlasıdır. Açık Bilim, açıklık ilkelerini tüm araştırma döngüsüne yaymak, paylaşımı ve iş birliğini olabildiğince erken teşvik etmek, böylece bilim ve araştırmanın yapılma biçiminde sistemik bir değişikliği zorunlu kılmakla ilgilidir. Yayınlara açık erişim, açık araştırma verileri, açık kaynak yazılım, açık iş birliği, açık hakem değerlendirmesi, açık not defterleri, açık eğitim kaynakları, açık monografiler, vatandaş bilimi veya araştırma kitle fonlaması Açık Bilimin sınırlarına girmektedir. Özellikle kütüphane ve bilgi alanı için odak noktası genellikle bu hareketlerden Bilimsel yayınlara Açık Erişime odaklanmaktadır.

Mümkün olduğu kadar açık!

“Bilimsel bilgiye erişim mümkün olduğu kadar açık olmalıdır, ancak bazen örneğin insan haklarını, gizliliği, fikri mülkiyet haklarını, kişisel bilgileri, tehdit altındaki veya nesli tükenmekte olan türleri ve kutsal ve gizli yerli bilgileri korumak için erişimin kısıtlanması gerekebilir. Açık bilim, bilim adamlarını verileri yönetmek için araçlar ve yöntemler geliştirmeye teşvik eder, böylece mümkün olduğu kadar çok veri uygun şekilde paylaşılabilir.”

1.1.UNESCO Açık Bilim Tavsiye Kararı

UNESCO Açık Bilim Tavsiye Kararı, uluslararası kabul görmüş bir tanımın yanı sıra açık bilim için bir dizi ortak değer ve yol gösterici ilke sağlar. Aynı zamanda bireysel, kurumsal, ulusal, bölgesel ve uluslararası düzeylerde herkes için açık bilimin adil ve hakkaniyetli bir şekilde hayata geçirilmesine yardımcı olacak bir dizi eylemi de tanımlar.

UNESCO Açık Bilim Tavsiyesi, ülkeler arasındaki ve içindeki teknoloji ve bilgi ayrımını azaltmayı amaçlayan açık bilim politikası ve uygulaması için uluslararası bir çerçeve sağlar. Tavsiye Kararı, uluslararası düzeyde açık bilim için ortak bir tanım ve paylaşılan değerler, ilkeler ve standartların ana hatlarını çizmekte ve bireysel, kurumsal, ulusal, bölgesel ve uluslararası düzeylerde herkes için adil ve eşitlikçi açık bilimi destekleyecek eylemler önermektedir.

Üye Devletlerden şunlar talep edilmektedir:

- Ortak bir açık bilim anlayışını teşvik edin ve bunu başarmak için çeşitli yollar belirleyin,
- Açık bilim için olanak sağlayan bir politika ortamı geliştirmek,
- Açık bilime katkıda bulunan altyapı ve faaliyetlere yatırım yapın,
- Açık bilimi desteklemek için eğitime, öğretime, dijital okuryazarlığa ve kapasite geliştirmeye yatırım yapın,
- Açık bilim kültürünü teşvik edin ve teşvikleri bunu destekleyecek şekilde düzenleyin,
- Bilimsel sürecin her aşamasında açık bilime yönelik yenilikçi yaklaşımları teşvik edin,
- Teknoloji ve bilgideki boşlukları azaltmak için açık bilim bağlamında uluslararası ve çok paydaşlı iş birliğini teşvik etmek,

Tavsiyenin, bilimi uygulayan, düzenleyen ve destekleyen tüm araştırma enstitüleri ve kuruluşlarının yanı sıra araştırmacılar ve bilimin kuralları, politikaları ve etiği ile ilgilenen herkes tarafından kullanılması amaçlanmaktadır.

1.2.TÜBİTAK Açık Bilim Çalışmaları

Açık bilim konusunda TÜBİTAK bünyesinde yapılan ilk çalışma 2013 yılında (22-23 Ekim, İstanbul) OECD'nin Bilgi Ekonomisi Küresel Forumu çerçevesinde yer verilen ve zamanın TÜBİTAK Başkanı tarafından yönetilen "Açık bilim: Yeni sınır mı?" başlıklı oturum olmuştur.

2016 yılında TÜBİTAK ULAKBİM'de Ulusal Akademik Arşiv Projesi çerçevesinde geliştirilen açık arşivlerin içeriklerinin dizinlenmesi ve herkesin erişimine ücretsiz sunulması için Harman Türkiye Akademik Arşiv sistemi oluşturulmuştur. Türkiye Akademik Arşivi, ulusal açık erişim arşivler, dergiler (veri sağlayıcılar) ile arama motoru servisleri (servis sağlayıcılar) arasında ilişki kurarak, uluslararası standartlara uygun olarak gereksinim duyulan açık erişim içeriğine erişim sağlayan üst veri harmanlama yazılımıdır. Ulusal Kurumsal Açık Arşiv içeriklerinin üst verilerinin harmanlanması ve Türkiye Akademik Arşiv adresi üzerinden erişimin sağlanması amaçlanmıştır.

2018 yılında TÜBİTAK tarafından, araştırmacıların oluşturduğu araştırma verilerini standart bir veri yapısında tutacak, araştırmacılar tarafından veri yüklemelerinin yapılabileceği bir platform olarak APERTA geliştirilmiştir. Üniversiteler ve kamu kurumlarında çalışan araştırmacıların verilerinin uzun süreli saklanması, korunmasını, yönetilebilmesini, taranabilmesini ve ücretsiz erişime açılmasını sağlayan Aperta, ulusal bir veri deposu olma amacı ile oluşturulmuştur ve araştırmacıların gerekli kaynaklara adil bir şekilde erişebilmesini sağlamak için açık erişime sahip yayınların, verilerin ve yazılımların paylaşılmasını hedeflemektedir.

2019 yılında TÜBİTAK Açık Bilim Politikası oluşturulmuştur. Politika belgesi ile TÜBİTAK tarafından yürütülen veya desteklenen projelerden üretilen yayınlar ile araştırma verilerinin yönetimi, saklanması, arşivlenmesi, derlenmesi ve dijital korunması için ilkeler belirlenmiştir.

2.Açık Erişim

Açık Erişim, araştırma yayınlarının okuyucuya hiçbir ücret ödmeden ve yeniden kullanıma ilişkin kısıtlamalar en aza indirilerek çevrimiçi olarak serbestçe erişilebilir hale getirilmesidir. Açık Erişim ile, araştırmanın akademik etkisi artırılabilir, diğer tüm kullanıcıların ihtiyaç duyduğu tüm araştırmalara ücretsiz ve herhangi bir kısıtlama olmaksızın erişim imkânı sağlanabilir ve onlara halihazırda yürütülen araştırmaları geliştirme özgürlüğü tanınmış olur.

Açık Erişim yayıncılığının çeşitli avantajları vardır: araştırma topluluğu ve ötesi için erişim engellerini kaldırır ve aynı zamanda yazarlara daha fazla görünürlük ve daha geniş bir erişim imkânı sağlar.

Araştırmanızı açık erişim olarak sunmanın faydaları şunlardır:

Yazarlar için:

- Çalışmanıza dünya çapında serbestçe erişilebilir, dağıtılabilir ve alıntı yapılabilir,
- Araştırmanızın görünürlüğü ve keşfedilebilirliği artırılır,
- Daha fazla gösterim = daha fazla alıntı demektir,
- Açık Erişimli dergide yayın yapmak, makale kabul aşaması ile yayınlanma süresi arasındaki gecikmeyi kısaltabilir,

Araştırmacılar için:

- Araştırmaya ücretsiz çevrimiçi erişim
- Literatüre daha geniş alandan bakmasının sağlanması
- Araştırmanın tekrarını ve intihali önler

Üniversiteler için:

- Araştırma faaliyetine daha fazla maruz kalma
- Paylaşılan bilgi ve yenilik
- Toplumun ve kurumun araştırmaya katılımının artması

Yanlış Bilinen Açık Erişim Gerçekleri

Açık Erişim çok pahalı!

Altın Açık Erişim yayıncılık, özellikle 'hibrit' dergilerde pahalı olabilir. Bununla birlikte, tamamen Açık Erişim dergilerinin çoğu, üniversiteler veya kâr amacı gütmeyen topluluklar tarafından desteklendiğinden makale işleme ücreti (APC) almazlar. APC'ler dergiler ve yayıncılar arasında da büyük farklılıklar gösterebilir.

Açık Erişim makaleleri hakem incelemesinden geçmez!

Geleneksel dergiler gibi Açık Erişim dergileri de hakem değerlendirmesinden geçebilir veya geçmeyebilir. Açık Erişim Dergiler Dizini'nde (DOAJ) listelenen Açık Erişim dergilerinin yaklaşık %98'i hakemli olup, %50'den fazlası çift-kör hakemli değerlendirmeden geçmektedir. Bir derginin uygulamalarından emin değilseniz derginin web sitesine veya DOAJ'daki listesine bakabilirsiniz.

Açık Erişim dergileri düşük dereceli ve daha az değerlidir!

Tamamen Açık Erişim dergilerinin çoğu nispeten yeni olmasına rağmen, çoğu disiplinde üst sıralarda yer alan dergiler vardır. Dergi etki değerlerini görmek için WOS, Scimago Dergi Sıralaması gibi platformlar aracılığıyla yüksek etkiye sahip birçok açık erişimli dergiyi görebilirsiniz.

Yanlış Bilinen Açık Erişim Gerçekleri

Açık Erişim yayıncılık yağmacıdır!

Gösterişli baskılar ve diğer şüpheli yayıncılık uygulamaları Açık Erişim hareketinden öncesine dayanıyor. Pek çok yağmacı yayıncı kendilerini Açık Erişim dergileri olarak tanıtıyor; ancak bu çoğu Açık Erişim dergisinin yağmacı olduğu anlamına gelmiyor. Açık Erişim dergilerini değerlendirirken derginin yüksek kalite kontrol standartlarına sahip olan DOAJ'daki girişini kontrol edebilirsiniz . Her dergide olduğu gibi değerlendirme kriterleri önemlidir: Düşün, Kontrol Et, Gönder. Yağmacı dergileri değerlendirme hakkında daha fazla bilgi için bakınız.

Açık Erişim yayınları telif hakkıyla korunmuyor!

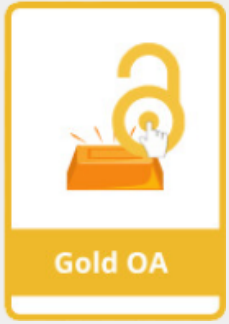
Bu yanlış. Çoğu Açık Erişim dergisi yazarların çalışmalarının telif hakkını elinde tutmasına izin verir. Ancak geleneksel dergiler genellikle yazarların telif haklarını imzalamasını gerektirir.

Açık Erişim dergileri genellikle kamuya çalışmayı okuma, kullanma ve paylaşma konusunda belirli haklar veren Creative Commons lisansları altında yayınlanır. Creative Commons lisansları telif hakkını etkilemez.

2.1.Açık Erişim Yayıncılık Modelleri

Açık erişim (AE), araştırmaların çevrimiçi ve ücretsiz olarak erişilebilir, okunabilir ve yeniden kullanılabilir olmasını amaçlayan bir yayıncılık hareketidir. Burada amaç, araştırmamızın akademik ve gerçek dünyadaki etkisini artırmak, araştırmacılara, kamuoyuna ve sektöre ihtiyaç duydukları tüm araştırmalara erişim sağlamak ve onlara halihazırda yürütülen araştırmaları geliştirme özgürlüğü vermektir. Araştırma tamamen açık erişim olduğunda, herkesin erişmesi, okuması, indirmesi, kopyalaması, paylaşması veya başka herhangi bir yasal amaç için kullanması ücretsizdir.

Açık erişime yönelik bu yaklaşım , Budapeşte Açık Erişim Girişimi (2002) ve Berlin Bildirgesi'nde (2003) oluşturulmuştur. Genel olarak çevrimiçi ve ücretsiz olarak erişilebilen ve okunabilen her araştırmanın açık erişim olduğu düşünülür. Altın Açık Erişim (Gold Open Access), Yeşil Açık Erişim (Green Open Access) vb. olmak üzere çeşitli açık erişim yayın yapma modelleri vardır.

Altın Açık Erişim (Gold Open Access)

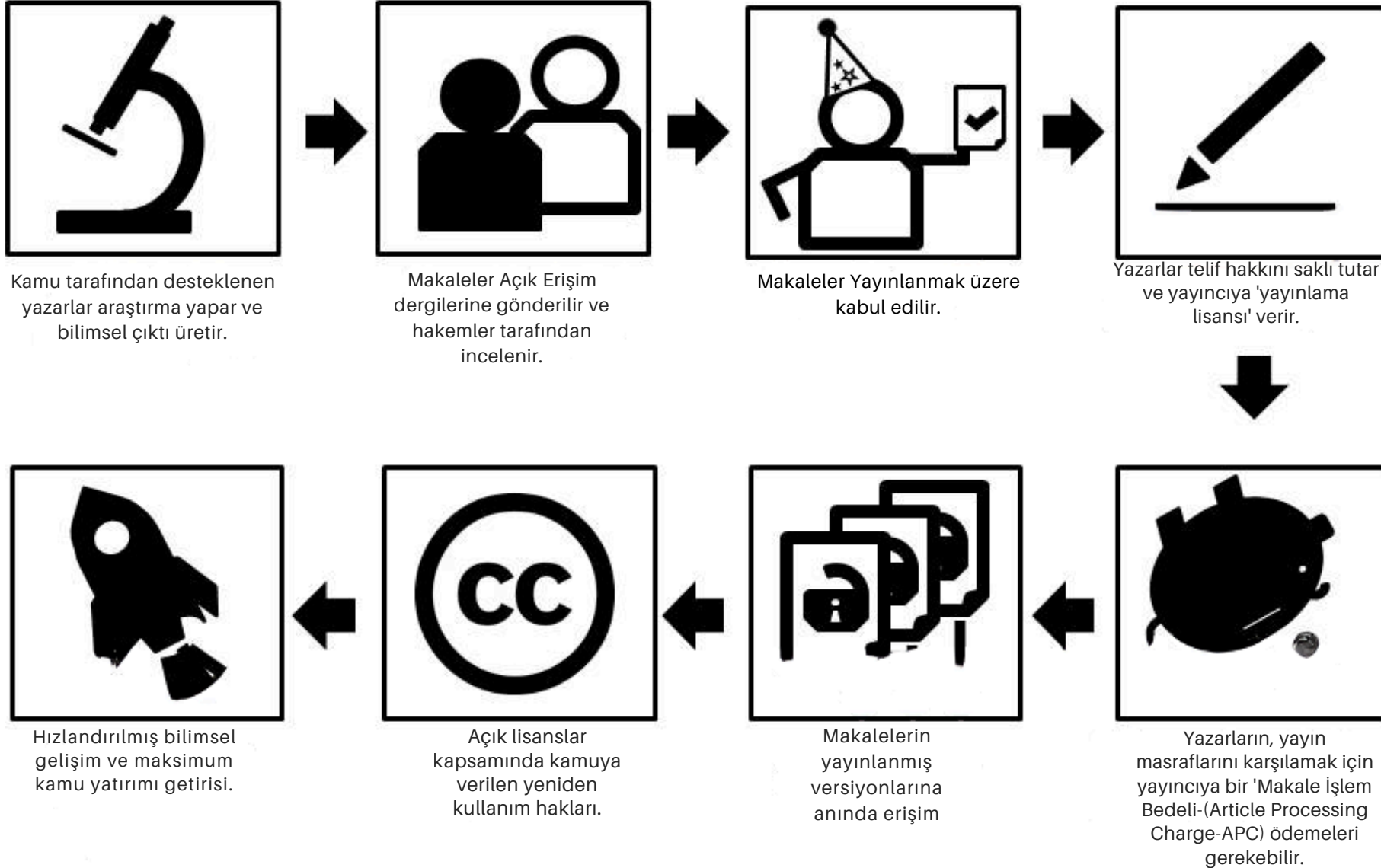
Makalelere okuyucunun hiçbir ücret ödemedenden doğrudan derginin web sitesinden erişmesine olanak tanır. Dergiler tamamen açık erişimli veya hibrit olabilir. Yazarların, kurumların veya fon sağlayıcıların yayınlama aşamasında genellikle bir makale işlem ücreti (Article Processing Charges / APC) ödemesi gerekir.

Altın açık erişimle:

- Genellikle yayınlamak için makale başına bir ücret gerektirir,
- Yayın doğuştan açık erişimlidir,
- Ücretsiz erişim yayın anından itibaren geçerlidir,
- Genellikle yazarlar telif hakkını elinde tutar

GOLD OPEN ACCESS - ALTIN AÇIK ERİŞİM

Maksimum Yayılım, Ekonomik Verimlilik & Sosyal Etki

Model and text adapted from Timothy Vollmer and Teresa Sempere Garcia "Research article cycles" http://wiki.creativecommons.org/File:Research_articles_cycles.jpg

Yeşil Açık Erişim (Green Open Access)

Yazarın kendi kendine arşivleme modeli olarak da adlandırılan Yeşil Açık Erişim modeli, bir yayının onaylanmamış veya onaylanmış versiyonunun bir veri havuzunda (Bartın Üniversitesi Kurumsal Akademik Arşiv sayfası vb.) açıkça erişilebilir hale getirilmesini içerir. Bazı dergiler, yazarın bir makalenin kabul ettiği taslağının (veya ön basımının), genellikle ambargo döneminden sonra bir depoda veya web sayfasında açık erişimli olarak eklenmesine izin verir.

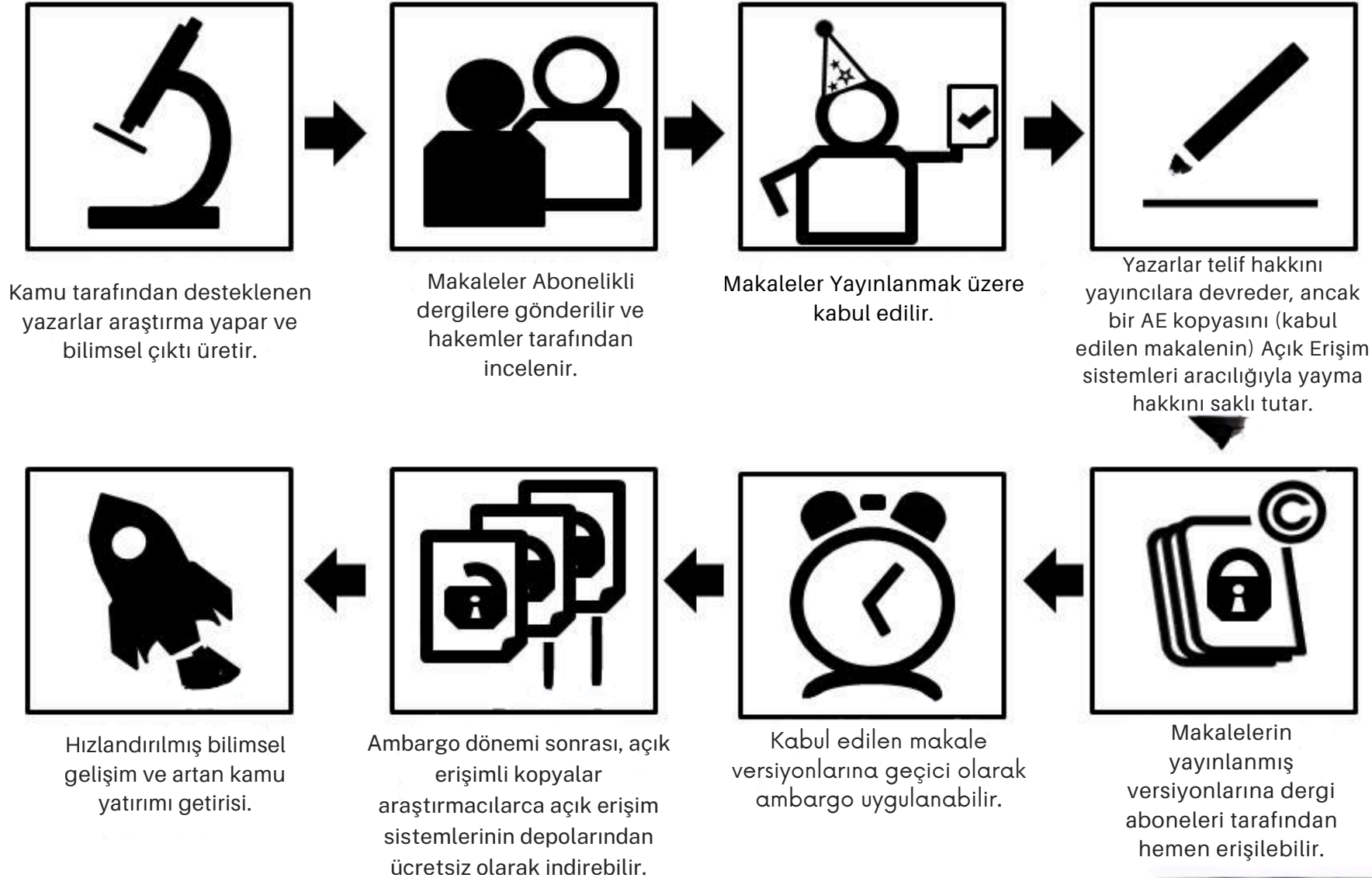
Ticari olmayan arşivlerde, yayınlar yasaklanan ambargo süresinden sonra serbestçe erişilebilir hale gelebilir. Yazarlar kendi çalışmalarını bir web sitesinde veya bir arşivde arşivleyebilirler. Arşivlenen sürümler son sürüm olabilir veya olmayabilir bu durum yayıncının politikasına bağlıdır. Yayıncıların politikaları hakkında detaylı bilgiye erişmek için [Sherpa Romeo](#) portalı ziyaret edilebilir.

Yeşil açık erişimle:

- Yayıncılar, açık erişim olmayan materyallerin (kabul edilen taslak halinin veya ön baskı gibi) açık erişim versiyonlarının arşivlenmesine izin verir)
- Çalışmanın bir versiyonuna kurumsal veri havuzlarından (örneğin Bartın Üniversitesi Kurumsal Akademik Arşiv sayfası) veya konu/disiplin havuzlarından (PubMed, Academia vb.) erişilebilir.
- Bu yayıncılık modeli, akademik yayıncılığın en ucuz biçimi olabilir (hem yazar hem de kullanıcı için ücretsizdir)

GREEN OPEN ACCESS - YEŞİL AÇIK ERİŞİM

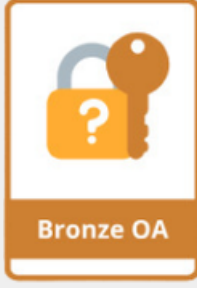
Artan Yayılım, Ekonomik Verimlilik & Sosyal Etki

Model and text adapted from Timothy Vollmer and http://wiki.creativecommons.org/File:Research_article_cycles.jpg

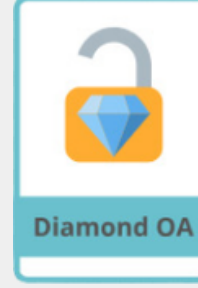

© 2014 CC-BY 4.0

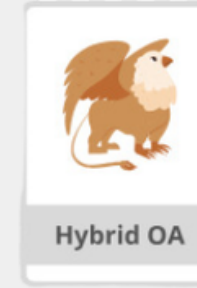
Bronz Açık Erişim Modeli (Bronze Open Access)

Bronz açık erişim, yayıncıları tarafından barındırılan web sitelerinde hemen veya ambargo sonrasında mevcut olan, ancak yeniden kullanım veya paylaşım için resmi olarak lisanslandırılmamış ve açık lisansa sahip olmayan yayınları ifade eder.

Elmas Açık Erişim (Diamond Open Access)

Elmas açık erişimi kullanan dergi makaleleri ücretsiz olarak yayınlanır ve ücretsiz olarak okunur, bunlar genellikle kurumsal olarak desteklenen topluluk/grup odaklı dergilerdir. Elmas Açık Erişim için kullanılan diğer isimler arasında topluluk odaklı açık erişim, bilim adamı liderliğindeki açık erişim, ticari olmayan açık erişim, işbirlikçi açık erişim, okuması ve yayınlaması ücretsiz ve kurumsal olarak desteklenen açık erişim dergileri yer alır.

Hibrit Açık Erişim (Hybrid Open Access)

Yazarlar makalelerinin geleneksel abonelik ve açık erişim içeriği sunan dergilerde nasıl yayınlanacağına karar verirler. Çalışmanın yayınlandığı andan itibaren açık erişim olarak yayınlanması için makale işlem ücreti (Article Processing Charges / APC) ödenmesi gerekmektedir. Yazarlar, açık erişim için ödeme yaptıklarında genellikle telif hakkını elinde tutarlar ve genellikle yayınlanan sürümü kurumsal veya konu havuzlarında hemen arşivleyebilirler.

3. Yükseköğretim Kurulu Açık Erişim Çalışmaları

2013 yılında Yükseköğretim Kurulu (YÖK) bünyesinde bir Kurumsal Arşivler ve Açık Erişim grubu kurulmuş ve 2014 yılının başında tüm üniversitelere kurumsal arşivlerini yıl sonuna kadar kurmalarını ve açık erişim politikalarını geliştirmelerini isteyen bir yazı gönderilmiştir. Ayrıca 2014 yılında (20-21 Ekim) Yükseköğretim Kurulu'nun ev sahipliğinde Üçüncü Ulusal Açık Erişim Çalıştayı yapılmıştır. Kurumsal arşiv oluşturulurken yazılım olarak açık kaynak kodlu DSpace yazılımının kullanılması önerilmiş ve bu konuda YÖK'te bir eğitim semineri de düzenlenmiştir.

Yükseköğretim Kurulu 2019 yılında akademide "açık erişim ve açık bilim" çalışmalarını başlatmıştır. Bu konuda YÖK bünyesinde, içerisinde rektörlerin, ilgili öğretim üyelerinin, TÜBİTAK temsilcisinin, kütüphane dokümantasyon alanında yetkin çalışmacıların yer aldığı bir komisyon kurulduğu bilgisi paylaşılmıştır.

3. Yükseköğretim Kurulu Açık Erişim Çalışmaları

YÖK, ülkemizdeki bütün üniversitelerde uluslararası standartlarda "Açık Akademik Arşiv Sistemi" kurulması, üniversite arşivlerinin "Avrupa Açık Erişim Altyapısı (OpenAIRE)" ile bütünleşmesinin sağlanması, "Akademisyenlerin Araştırmacı Numaraları (ORCID veya benzeri)" kullanımına özen gösterilmesi konularını gündeme almıştır. YÖK Ulusal Tez Merkezi ile OpenAIRE Türkiye Yardım Masasının iş birliğiyle 2018 yılında gerçekleştirilen bir diğer çalışma da gizlilik kararı olmayan doktora ve yüksek lisans tezlerinin tam metinlerinin elektronik ortamda erişime açılması olmuştur.

Ayrıca, bu konuda YÖK ile TÜBİTAK arasında da iş birliği yapılması kararlaştırılmıştır. Bu çerçevede TÜBİTAK tarafından açık erişim ve açık bilim konusunda 2019 yılında aşağıdaki adımların atılması kararlaştırılmıştır:

- TÜBİTAK Açık bilim politikasının kabul edilmesi,
- Açık Erişim çalışmalarında 2019'un pilot, 2020'nin zorunlu politika uygulamalarına geçiş yılı olarak benimsenmesi,
- 2019 yılı ikinci yarısında ARDEB projelerinde (ARDEB 1002 Hızlı Destek programının çağrısı) pilot program kapsamında açık erişim/açık veri zorunluluklarının getirilmesi,
- aperta.ulakbim.gov.tr (Kurumsal Arşiv ve Araştırma Verisi Yönetimi) sisteminin canlı sisteme geçişi (getirilen zorunluluk sonucu makale ve araştırma verilerinin arşivleneceği sistem)
- Açık veri portalının açılması, acikveri.ulakbim.gov.tr (Şubat 2019'da açılacak) Portalda araştırma verisi yönetimi ile ilgili eğitici bilgiler ve örnek araştırma verisi yönetim planları yer alacaktır.
- TÜBİTAK Akademik Arşivinin (Harman) yaygınlaştırılması

4.Telif Hakkı – Yazar Hakları – Creative Commons Lisansları

Düzenlenmiş bir koleksiyonda bir makale veya bölüm yazdığınızda otomatik olarak telif hakkına sahip olmanıza rağmen, bunu aboneliğe dayalı bir dergide veya açık erişim olmayan bir kitapta yayınlarsanız sizden, içinde yer aldığınız bir yayın sözleşmesi imzalamanız ve telif haklarınızın tamamını veya bir kısmını yayıncınıza vermeniz istenebilir. Uygulamada bu, yayıncınızın açık yazılı izni olmadan kendi çalışmanızı kullanamayacağınız anlamına gelir. Yani çalışmanızı başka bir formata çeviremez, çalışmanızın bir kopyasını ilk yayınlandığı günden itibaren bir veri havuzu aracılığıyla dağıtamaz (Academia veya ResearchGate gibi akademik bir sosyal ağa yükleyemez) veya çalışmanızı iş arkadaşlarınızla paylaşamazsınız.

Ancak, çalışmalarını yayınlarken yazarlar bir Creative Commons lisansı ile lisanslamayı seçebilir ve yazarlık haklarını saklı tutabilirler. Hakların saklanması, yayıncınıza imza atmak yerine yazarın kabul ettiği taslağınız üzerindeki temel hakları elinizde tutmanıza olanak tanır.

Bir eserin telif hakkına sahipseniz, muhtemelen başkalarının da onu belirli koşullara göre kullanmasını isteyeceksiniz. Başkalarına verdiğiniz izinler telif hakkı lisansı şeklinde olacaktır. Lisans, sizinle çalışmanızı kullanan kişiler arasındaki yasal bir sözleşmedir. Başkalarının çalışmanızı nasıl yeniden kullanmalarını veya paylaşımlarını istediğinizi ve onların ne yapmaları gerektiğini açıkça belirtir.

Creative Commons lisansları, yazarların tanınma haklarını korurken ve yazarların çalışmalarının telif hakkını elinde tutmasına olanak tanırken, yeniden kullanıma (bazı kısıtlamalar dahilinde) izin verir.

Creative Commons lisansları her türlü çalışma için kullanılabilir; ancak veri, yazılım ve yaratıcı çalışmalar için başka özel lisanslar da mevcuttur.

Açık erişim yayıncılığında en yaygın kullanılan Creative Commons lisansları şunlardır:

CC BY (Atıf)		Kullanım için kaynağa atıf vermeleri gerekir. Bu durumda kaynak kopyalanabilir, düzenlenebilir, dağıtılabilir ve yeniden kullanılabilir. Bu, lisanslı materyallerin maksimum düzeyde dağıtımı ve kullanımı için önerilen, en uygun CC lisansıdır.
CC BY-SA (Atıf-Aynı Paylaş)		Başkalarının çalışmanızı ticari amaçlarla bile atıf vermek kaydıyla yeniden kullanmasına ve geliştirmesine izin verir. Size atıf verilmesi koşuluyla kopyalanabilir, düzenlenebilir, dağıtılabilir ve yeniden kullanılabilir. Sizin çalışmalarınıza dayanan tüm yeni çalışmalar aynı lisansı taşıyacak, dolayısıyla türevler de ticari kullanıma izin verecektir.
CC BY-ND (Atıf-Türetilemez)		Size ait olacak şekilde, değiştirilmeden ve bütün olarak iletildiği sürece, atıf vermek koşuluyla ticari olsun ya da olmasın, yeniden dağıtımına, kopyalanmasına izin verir.
CC BY-NC (Atıf-Ticari Olmayan)		Başkalarının çalışmanızı ticari olmayan bir şekilde atıf vermek koşuluyla yeniden kullanmasına, geliştirmesine, dağıtımına, kopyalamasına izin verir.

CC BY-NC-SA
(Atıf-Gayri Ticari
Aynı Paylaş)

Size atıf verdikleri ve yeni yaratımlarına aynı koşullar altında lisans verdikleri sürece, başkalarının çalışmanızı ticari olmayan bir şekilde yeniden kullanmasına, geliştirmesine, kopyalamasına, dağıtmasına izin verir.

CC BY-NC-ND
(Atıf-Gayri Ticari
Türetilemez)

En kısıtlayıcı CC lisansıdır. Başkalarının, size atıfta bulundukları sürece çalışmanızı indirmelerine ve paylaşımlarına olanak tanır, ancak hiçbir şekilde değiştiremezler ve ticari olarak kullanamazlar.

CC0
(Hiçbir hakkı
saklı değildir)

Herhangi bir telif hakkı kısıtlaması yoktur. Başkalarının, telif hakkı veya veri tabanı kanunları kapsamında kısıtlama olmaksızın çalışmayı herhangi bir amaç için özgürce geliştirmesine, paylaşmasına ve yeniden kullanmasına izin verir.

Hangi lisansı seçmeliyim?

CC BY lisansı, orijinal kaynağa atıf yapılması koşuluyla, başkalarının makaleyi herhangi bir ortamda veya formatta ve ticari amaçlar da dahil olmak üzere herhangi bir amaç için kopyalayıp yeniden dağıtmasına olanak tanıdığından en az kısıtlayıcı seçenektir.

CC BY-NC-ND lisansındaki "türetilemez" maddesi, makalede herhangi bir değişiklik yapılmaması koşuluyla makalenin yine de kopyalanıp dağıtılabileceği anlamına gelir. Ancak bu, makalenin hiçbir şekilde izinsiz çevrilemeyeceği veya uyarlanamayacağı anlamına gelir.

CC BY-ND veya CC BY-NC-ND lisansı ile yayın yaparken dikkat edilmesi gereken bazı noktalar:

CC BY-ND ve CC BY-NC-ND lisanslarındaki "ticari olmayan" maddesi, "ticari olmayan" bir faaliyetin ne olduğu konusunda netlik olmaması nedeniyle sorunlu olabilir. Örneğin, bazı eğitim veya araştırma amaçlı kullanımlar ticariye yakındır veya doğası gereği ticaridir- örneğin MOOC'lar (Kitleli Açık Çevrimiçi Kurslar) bu nedenle CC BY-ND veya CC BY-NC-ND içeren makaleler kullanılamaz. Bu lisans ile yayın yaparken, bazı yayıncılar yazardan/yazarlardan Creative Commons lisansı kapsamında olmayan tüm hakları yayıncıya devreden özel bir yayın sözleşmesi imzalamasını talep edebilir. Bu, yazarın yalnızca isim olarak telif hakkı sahibi olduğu ve makaleyi yalnızca Creative Commons lisansının izin verdiği şekillerde kullanabileceği anlamına gelir.

Haklarınızı bir yayıncıya devretmekten kaçınmak için, herhangi bir yayın sözleşmesini imzalamadan önce daima baştan sona okuyun ve sözleşme şartlarından herhangi birinden memnun değilseniz, yayın sözleşmesini ya da ilgili maddeyi değiştirmek için yayıncıyla iletişim kurun.

*Lisans uygulamak niyetinizi açıkça ortaya koyar ve kullanıcıya isteklerinize ve haklarınıza saygı gösterme yükümlülüğü getirir.

5.Çalışmalarınızı Neden Açık Erişimle Yayınlamalısınız?

Açık erişim, dergi makaleleri, konferans bildirileri, kitaplar ve kitap bölümleri, tezler ve raporlar gibi araştırma çıktılarının herkesin çevrimiçi olarak ücretsiz olarak erişebileceği şekilde yayınlanmasını ifade eder. Kullanıcılar, açık erişimli materyalleri başka herhangi bir yasal amaç/araştırma için okuyabilir, indirebilir, kopyalayabilir, dağıtabilir, yazdırabilir, arayabilir, tam metne bağlantı verebilir veya kullanabilir (telif hakları kapsamında).

Birçok çalışmaya göre, açık erişimli ve disiplinler arası ya da kurumsal arşivler yoluyla kullanıma sunulan araştırma çıktılarının, geleneksel yayıncı platformlarına kıyasla daha geniş ve daha çeşitli bir okuyucu kitlesi aracılığıyla daha çeşitli alıntılar alma olasılığı çok daha yüksektir. Araştırma çıktıları açık erişimli yayınlandığında, daha geniş bir erişime sahip olabilir (daha fazla okuyucu, daha fazla indirme), daha fazla ilgi görebilir (medyada ve sosyal medyada) ve çalışmanın akademik ve gerçek dünya etkisi yaratma potansiyeli daha yüksek olabilir (daha fazla alıntı).

Çalışmanızı açık erişim olarak yayınlamanın pek çok faydası vardır:

- **Erişim imkânı.**

(Açık erişim, araştırma sonuçlarını bir abonelik ödeme duvarının arkasında saklamak yerine, internet bağlantısı olan herkesin ücretsiz olarak erişebilmesini sağlar.)

- **Daha yüksek alıntı oranları.**

(Açık olarak erişilebilen dergi makalelerine ortalamadan daha fazla atıf yapılıyor. Açık erişim, araştırmanızı daha geniş bir kitleye ulaştırır ve diğer araştırmacıların ve genel topluluğun çalışmanızı bulmasını, okumasını, sizinle etkileşime geçmesini ve alıntı yapmasını kolaylaştırır.)

- **Kamusal erişim.**

(Pek çok araştırmanın fon sağlayıcısı kamu kurumları veya devlet bağışçılarıdır, dolayısıyla kamu tarafından fonlanan araştırmaya yine hiçbir engelle takılmadan tüm insanlığın erişebilmesi istenmektedir.)

- **Daha büyük etki.**

(Araştırmanın daha fazla açığa çıkmasıyla uygulayıcılar, araştırma kurumları ve politika geliştiriciler üzerinde daha büyük bir etkisi olabilir.)

- **Yazar kontrolü.**

(Yazarlar, çalışmalarını açık erişim yayınlarırken telif hakkını ve yeniden kullanım haklarını elinde tutabilir, bu da yazarlara kendi çalışması üzerinde çok daha fazla kontrol sağlar.)

- **Fon sağlayıcının istekleri.**

(Birçok yazarın, fon veren kuruluş tarafından belirlenen açık erişim gereksinimlerini karşılaması gerekir. Açık erişim yayınlamak bu gereksinimi karşılar.)

- **Kişisel ve kurumsal prestij.**

(Araştırmanın görünürlüğünün artması kişisel ve kurumsal avantajları da beraberinde getirecektir.)

6. Makale İşlem Ücreti (Article Processing Charges / APC) Nedir?

Bilimsel araştırmaların yayınlanması aşamasında araştırmacılara yayıncılar tarafından çeşitli yayın seçenekleri sunulur. Bunlardan birisi de yayını açık erişimli yayınlama seçeneğidir. Bu yayıncılık modelinde yayıncılar yayın masraflarını karşılamak için yazarlardan, kurumundan veya araştırmamanın fon sağlayıcısından bir Makale İşlem Ücreti (APC) talep eder. Bu ücret bilimsel çıktıların yayın süreci sırasında tahsil edilir. Araştırmanın yazarı ya da kurumu tarafından yayın sürecinde ödenen Makale İşlem Ücreti maliyet yükünü okuyucudan yazara kaydırır.

Makale İşlem Ücreti, açık erişimli dergiler tarafından, kütüphanelerin ve okuyucuların geleneksel olarak araştırma makalelerine erişim elde etmek için ödediği abonelik ücretleri yerine kullanılır. Bu ücret dergiye ya da yayıncıya bağlı olarak birkaç yüz dolardan 10.000 doların üzerine kadar değişebilir.

Makale İşlem Ücreti hem basılı hem de dijital yayınlarla uzun süredir ilişkilendirilen sayfa ücretleriyle karıştırılmamalıdır. Sayfa ücretleri, basılı yayın maliyetinin yanı sıra idari maliyetleri de karşılamak için kullanılır; ancak araştırmamanın açık erişim (AE) modelinde yayınlanacağını garanti etmez.

7. Dönüştürücü Anlaşmalar

“Dönüştürücü anlaşma” terimi farklı türde anlaşmaları kapsayan bir şemsiye terimdir. Dönüştürücü Anlaşmalar dergi abonelik lisanslarından açık erişim yayınına geçiş dönemi için tasarlanmıştır. Bu anlaşmalar genellikle üç kategoride birleştirilmiştir:

Ön-dönüştürücü anlaşmalar:

Sınırlı sayıda makalenin açık erişimli yayınlanması için makale işleme ücreti (APC) indirimleri veya kuponlar sağlayan geleneksel abonelik anlaşmalarıdır.

Kısmen dönüştürücü anlaşmalar:

Belirli sayıda makalenin APC'lerini kapsayacak şekilde maliyeti okuma ücreti ile yayınlama ücreti arasında farklılık gösteren anlaşmaları kısmen dönüştürücü olarak tanımlanmaktadır.

* Dönüştürücü öncesi ve kısmen dönüştürücü anlaşmalar arasındaki fark, birincisinin abonelik lisansına ek olarak indirimler veya kuponlar içermesi, ikincisinin ise anlaşmada belirtilen belirli sayıda makalenin Açık Erişimli olarak yayınlanması için ortalama bir APC oranı belirlemesidir.

Tamamen dönüştürücü anlaşmalar:

Abone kurumun tüm bilimsel çıktılarının sınırsız Açık Erişimli olarak yayınlanmasını kapsayan anlaşmalar tamamen dönüştürücü olarak tanımlanmaktadır.

7.1.1.Oku & Yayınla Anlaşmaları ile Nasıl Yayın Yaparım?

Oku & Yayınla anlaşmaları veya dönüştürücü anlaşmalar, Bartın Üniversitesi araştırmacılarının makale işlem ücretlerine (APC) maruz kalmadan açık erişimli olarak anlaşma kapsamındaki dergilerde yayın yapmasına olanak tanır.

Not: Oku & Yayınla anlaşmaları kapsamında sözleşme yılına, yayıncıya ve yayın sınırına bağlı olarak bazı istisnalar geçerli olabilir.

Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı Oku & Yayınla anlaşmalarına ilişkin tüm ayrıntılar

Araştırmanızın APC ücretinden feragat ettiğinden veya indirim kapsamında değerlendirildiğinden emin olmak için:

- İlgili yazar olmalısınız.
- Gönderim sırasında kurumsal e-posta adresinizi (...@bartin.edu.tr) kullanmalısınız.
- Araştırmanızı göndereceğiniz derginin (yayıncı) anlaşma kapsamında olması gerekmektedir.

Çalışmanızı dergiye gönderme aşamasında kurumsal bağlılığınız olarak Bartın Üniversitesi'nin üyesi olduğunuzu belirtmelisiniz. (Not: Ortak yazarsanız (ikinci yazar vb.), birinci yazarın yayıncıyla Oku & Yayınla anlaşması olan bir üniversiteden olması durumunda çalışmanız uygun olabilir).

Çalışmanızı göndereceğiniz dergiyi (yayıncıyı) belirleyiniz (Oku & Yayınla sözleşmeleri kapsamındaki dergi listelerini inceleyiniz) Hakem değerlendirme sürecinden ve makalenin kabul edilmesinden sonra yayıncı, çalışmanızın bir anlaşma kapsamında açıkça yayınlanıp yayınlanamayacağını size bildirecektir. Bu süreçten sonra ulusal veya kurumsal anlaşmanın (hangi anlaşma kapsamında yayın yapacaksanız) detaylarını takip etmelisiniz.

8.Ulusal Oku & Yayınla Anlaşmaları

Bir dergi makalesi açık erişimli olarak yayınlanırken, bazı yayıncılar yazardan, kurumundan veya fon sağlayıcısından yayın masraflarını karşılamak için bir Makale İşleme Ücreti (APC) talep eder.

TÜBİTAK ULAKBİM ülkemiz araştırmacılarının nitelikli bilgiye ulaşmalarını sağlamak, bilgiye erişimde fırsat eşitliğini sunmak ve üniversitelerin kütüphane bütçelerine katkıda bulunmak amacıyla bazı yayıncılarla Oku & Yayınla Anlaşmaları (dönüştürücü anlaşmalar olarak da bilinir) yapmıştır. Bu anlaşmalar hem abonelik ödemelerini (erişim ve okuma) hem de makale işlem ücretlerini (yayınlama) kapsamaktadır.

Anlaşma kriterleri dahilinde tüm araştırmacılar (TÜBİTAK ULAKBİM kapsamındaki kurumsal üyeler) anlaşmaların parçası olan dergilerde ücret ödemedi açık erişim seçeneğinden yararlanarak akademik çalışmalarını yayınlatabilirler.

Bu kapsamdaki Oku & Yayınla anlaşmalarına ilişkin müzakereler ve anlaşmaların içerik detayları ilgili kurum (TÜBİTAK ULAKBİM) tarafından yürütülür.

Aşağıda listelenen Oku & Yayınla anlaşmaları açık erişimli yayın yapmak isteyen ilgili yazarlar için TÜBİTAK ULAKBİM tarafından sunulan imkân ve kısıtlamalar hakkında detayları içermektedir.

Lütfen ilgili anlaşmaların ayrıntılarını kontrol ediniz.

Anlaşmaların dahil edilen dergiler, uygun makale türleri ve yazar uygunluğu konusunda kısıtlamaları olabilir.

8.Ulusal Oku & Yayınla Anlaşmaları

SPRINGER NATURE

WILEY

Springer Nature Journals (Anlaşma Detayları)

Wiley Journals (Anlaşma detayları)

Dergi Listesi

Dergi Listesi

Springer AE Makale Yayımlama Eğitim Webinarı
(Passcode: &OE%KFVx)

Wiley AE Makale Yayımlama Video Eğitimi

9. Kurumsal Oku&Yayınla Anlaşmaları

Bartın Üniversitesi Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı, akademik çalışmalarını Açık Erişim seçeneği ile yayınlamak isteyen Bartın Üniversitesi araştırmacılarını desteklemek için çeşitli yayıncılarla Oku & Yayınla anlaşmaları yapmaktadır.

Bu anlaşmalar, araştırmacıların herhangi bir makale işlem ücreti (APC) olmadan doğrudan Açık Erişim seçeneği ile yayın yapmalarına olanak tanıyarak daha adil erişim sağlar ve potansiyel araştırma etkisini artırır.

Oku & Yayınla Anlaşmaları kapsamında dikkat edilmesi gereken bazı önemli noktalar:

Tüm yayıncılar Oku & Yayınla Anlaşması sunmaz veya Bartın Üniversitesi Kütüphanesi bu yayıncıyla bir Sözleşme imzalamamış olabilir.

Anlaşma kapsamındaki yayıncıların tüm dergileri bu anlaşmalar kapsamında uygun değildir. Bazı dergi/yayıncılar tamamen ücretsiz yayın yapma hakkı sunarken, bazı dergiler de makale işlem ücretinde indirim hakkı sunabilir. Daha fazla bilgi için lütfen dergi listelerini ve anlaşma yapılan yayıncıları inceleyiniz.

Her anlaşmanın farklı koşulları vardır. Örneğin, bazı yayıncılar sınırsız yayın hakkına izin verirken bazı yayıncılar yayın sayısı kotası, dergi kısıtlaması vb. sınırlar sunabilir.

Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlığının 2024 yılında yayıncılarla yaptığı kurumsal Oku & Yayınla Anlaşmalarının detayları için:

9. Kurumsal Oku&Yayınla Anlaşmaları

American Chemical Society (ACS) Journals (Anlaşma detayları)

SAGE Journals (Anlaşma detayları)

Royal Society of Chemistry (RSC) Journals Anlaşma detayları

Dergi Listesi

Dergi Listesi

Dergi Listesi

Bize Ulařın

Bartın Üniversitesi
Kutlubey Yerleşkesi
Merkez Kütüphane

0378 501 1000 (2645, 2650)
kutuphane@bartin.edu.tr

[Detaylı Bilgi](#)